

зацікавлення учнів, усвідомлять значення хімічного експерименту як методу пізнання і навчання одночасно.

Тобто, формування експериментально-методичних умінь проводити і пояснювати демонстраційний експеримент повинно проходити максимально індивідуально, методами максимально наближеними до майбутньої професійної діяльності, що дасть можливість навіть на педагогічній практиці вже ефективно використовувати хімічний експеримент у навчальній діяльності молодими вчителями.

Список використаних джерел:

1. Aldhous P. Graduate training reforms // Nature. – 1991. – Vol. 315. – № 6325. – P. 37.
2. Оросова Р. Староста В. І. Інноваційні підходи до підготовки майбутніх учителів у вищій школі // Освіта і особистість: нові підходи, сучасна дидактика, інноваційні технології й якість освіти / Збірник тез. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 2(12).
3. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів: Хімія 7-9 класи / Л. П. Величко. – 2015. – 29 с. Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/.

Безрук І.Ж.

викладач,

Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум

ФУНКЦІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль знань і умінь студентів грає не останню роль в сучасній освіті. Відомо, що контроль стимулює навчання і впливає на поведінку студентів. Спроби виключити його частково або повністю з навчального процесу призводять до зниження якості навчання.

Аналізуючи особливості контролю та оцінки знань, слід зазначити, що це питання багатогранне і розглядається дослідниками в різних аспектах. У нашій країні опубліковано велику кількість робіт, що стосуються методів, принципів контролю та оцінки знань. Багато значення в них надано й функціям оцінювання знань у навчальному процесі.

Можна виділити наступні важливі функції оцінювання: контролюючу, навчальну, діагностико-коригуючу, стимулюючо-мотиваційну, розвивальну, виховну та функцію управління. Розглянемо більш детально кожен з них.

Контролююча функція передбачає визначення рівня досягнень окремого студента. Її призначення – виявити, наскільки студент підготовлений для засвоєння нового матеріалу. Це дає змогу викладачу планувати і вчасно подавати навчальний матеріал.

Навчальна функція оцінювання полягає в активізації роботи студентів по засвоєнню навчального матеріалу, спонукає їх глибоко з'ясувати суть явищ, що ними вивчаються. Вона сприяє повторенню, поглибленню і вдосконаленню знань, умінь і навичок студентів.

Діагностико-коригуюча функція допомагає виявити рівень володіння знаннями, вміннями і навичками, прогалин у них, а головне, встановити причини труднощів, які виникають у студента під час навчання. Крім того, оцінювання дозволяє коригувати навчальну діяльність, сприяє зникненню виявлених недоліків.

Стимулюючо-мотиваційна функція полягає в особливій організації оцінювання навчальних досягнень. Вона виконується тоді, коли оцінювання стимулює у студентів бажання покращити свої результати, розвиває відповідальність та сприяє змаганням, формує мотиви навчання. Ефективно проведене оцінювання звертає увагу студентів на прогалини в знаннях, спонукає до посилення зусиль.

Розвивальна функція оцінювання полягає у цілеспрямованому залученні студентів до здійснення цілого ряду розумових операцій. Щоб відповісти на поставлене запитання або розв'язати задачу, студенту необхідно швидко проаналізувати умову, активізувати знання, вибрати потрібні факти і поняття, певним чином їх систематизувати і логічно подати.

Виховна функція формує вміння відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми оцінювання і самоконтролю. Вона сприяє розвитку наступних якостей особистості: працелюбності, активності, акуратності. Наявність контролю дисциплінує, організовує студентів, формує творчий інтерес до предмету і прагнення розвинути свої здібності. Крім того, її завданням є виховання у студентів старанності, почуття обов'язку і відповідальності за результати своєї праці, вміння цінити час. Ефективне оцінювання виховує у студентів свідому дисциплінованість, виробляє вміння долати труднощі у навчанні, тобто формує волю і наполегливість, розвиває об'єктивність самооцінки та інші позитивні якості.

Для того щоб всі функції оцінювання без перешкод втілювалися на практиці, результати оцінки повинні відповідати трьом критеріям:

- бути «валідними» (чітко відповідати програмам викладання),
- бути жорстко об'єктивними і стабільними (тобто незалежними від часу або від характеру викладача);
- бути «доступними» (тобто час, наукові сили і кошти на їх розробку і проведення повинні бути доступними державі).

Важливою умовою для реалізації всіх функцій є форма оцінювання. Воно повинно проводитись у формі схвалення будь-яких, навіть найменших успіхів і зусиль студентів. Критичні коментарі слід починати з позитивних зауважень. Коригування неточних, неправильних відповідей та дій доцільно робити у формі пропозицій «діяти інакше», «можлива інша відповідь», «існує інша точка зору», «можна сказати (написати, зробити) інакше». Насамперед треба дати можливість студенту самостійно переглянути свій початковий варіант відповіді.

Оцінка – один із дієвих засобів, що знаходяться у розпорядженні викладача. Вона допомагає стимулювати студентів, позитивно їх мотивує, впливає на особистість. Саме під впливом об'єктивного оцінювання у студентів створюється адекватна самооцінка, критичне ставлення до своїх успіхів.

Педагогічну оцінку потрібно розглядати як своєрідний стимул. Навчання передбачає пошук стимулів діяльності для кожного студента. Він позитивно впливає на засвоєння знань, формування умінь і навичок, на придбання певних особистих властивостей.

Надзвичайно важливо, щоб оціночна діяльність викладача здійснювалася ним в інтересах соціально-психологічного розвитку особистості студента. Для цього вона повинна бути адекватною, справедливою та об'єктивною.

Шишов С. Є., Кальней В. А. у посібнику «Моніторинг якості освіти у школі» виділяють ряд типових суб'єктивних тенденцій або помилок оцінювання, до найбільш поширених з яких відносять:

- помилки великодушності;
- ореолу;
- центральної тенденції;
- контрасту;
- близькості;
- логічні помилки.

Помилки «великодушності», або «поблажливості», проявляються у виставленні викладачем завищених оцінок. Це призводить до того, що студент перестає об'єктивно оцінювати свої знання. В такому випадку оцінювання не виконує й свою стимулюючу функцію.

Помилка «ореолу» пов'язана з відомою упередженістю викладачів і проявляється в тенденції оцінювати позитивно тих студентів, до яких вони особисто ставляться позитивно, відповідно негативно оцінювати тих, до яких особисте ставлення негативне.

Помилки «центральної тенденції» проявляються у викладачів в прагненні уникнути крайніх оцінок. Наприклад, не ставити занадто низьких або високих оцінок.

Помилки «контрасту» при оцінюванні інших людей полягають у тому, що знання, якості особистості і поведінка студента оцінюються вище або нижче залежно від того, вище або нижче виражені ті ж характеристики у самого викладача. Наприклад, менш зібраний і організований викладач буде вище оцінювати студентів, що відрізняються високою організованістю, охайністю і старанністю.

Помилка «близькості» знаходить своє вираження у тому, що викладачу важко відразу після низької оцінки ставити високу, і навпаки, при незадовільній відповіді «відмінника» викладач схильний переглянути свою оцінку в бік завищення. В цьому випадку студент перестає прагнути кращого результату, зміряючись з тим, що є.

«Логічні» помилки проявляються у винесенні східних оцінок різним психологічним властивостями та характеристиками, які здаються їм логічно пов'язаними. Типовою є ситуація, коли за однакові відповіді з навчального предмету порушнику дисципліни і зразковому в поведінці студенту виставляють різні оцінки.

В усіх зазначених прикладах виставлення необ'єктивної оцінки не реалізується жодна з функцій оцінювання. Необ'єктивний викладач не здатен

правильно оцінити знання студента, підіграти його інтерес до навчання, стимулювати розвиток творчих здібностей тощо.

Для того, щоб уникнути подібного, викладач, виставляючи оцінку, повинен кожен раз обґрунтовувати її студентам, керуючись логікою та існуючими критеріями. Досвідчені майстри знають про це і постійно звертаються до такого обґрунтування, що і оберігає їх від необ'єктивності і конфліктів з студентами.

Важливо пам'ятати, що завдання викладача – за допомогою оцінок створити умови, в яких будуть розвиватися зацікавленість, відкритість, відповідальність студентів. Щоб цього досягти, викладач повинен:

- постійно оцінювати студента;
- висувати до оцінювання чіткі критерії. Це дає змогу студенту брати на себе відповідальність за виконану роботу та її результати. Важливою умовою є те, що всі студенти повинні заздалегідь ознайомитись з висунутими критеріями;
- оцінювати досягнення незалежно від того, значні вони чи скромні. Головне, щоб вони були результатом справжніх зусиль студента;
- підтримувати ініціативи та ідеї, запропоновані студентами;
- обговорювати разом зі студентами вправи і завдання;
- приділяти увагу емоціям, що виникають у студентів під час їх оцінювання;
- заохочувати студентів до само оцінювання, внаслідок якого вони краще пізнають себе, свої можливості та сфери, які потребують розвитку;

Виставляючи оцінку, необхідно враховувати мотиви, які спонукають студента до певної діяльності і певного способу її здійснення. Дуже важливо, щоб оцінки були об'єктивними, так як цей фактор в подальшому може стимулювати рівень активності навчальної діяльності або знижувати його.

Недооцінка, на одностайну думку викладачів, доставляє велике засмучення і викликає негативні емоції, що не може не впливати на подальше навчання.

Говорячи про реалізацію основних функцій оцінювання, не можна обійти увагою роль психологічних факторів, загальну і спеціальну підготовку педагога, його особисті якості (принциповість, почуття відповідальності). Все це, так чи інакше, впливає на результат перевірки та оцінки знань. Особисті якості педагога неодмінно проявляються як в характері викладання, так і в процесі оцінювання знань.

Таким чином, перевірка і оцінка знань студентів як форма педагогічного контролю засвоєння змісту освіти залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів, кожен з яких, тим чи іншим чином, впливає на функції навчання.

Список використаних джерел:

1. Беспалько В. П. Інструменти діагностики якості знань учнів [Текст] / В. П. Беспалько // Шкільні технології. – 2006. – № 2. – С. 138-150.
2. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи. Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. – К.: ТОВ Філ-студія, 2006. – 272 с.

3. Чернілевський Д. В., Томчук М. І. Педагогіка та психологія вищої школи. – 2006. – 402 с.
4. Шишов С. Е., Кальней В. А. «Мониторинг качества образования в школе». – М.: Российское педагогическое агентство, 1998. – 354 с.

Вернер О.Ю.

вчитель початкових класів,

Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 52

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАУРОЧНІЙ РОБОТІ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Патріотизм, як моральна основа життєздатності держави, виступає сьогодні в якості важливого внутрішнього мобілізуючого ресурсу розвитку суспільства, активної громадянської позиції особистості, готовності її до самовідданого служіння своїй Вітчизні. Як соціальне явище, патріотизм є основою існування та розвитку націй і державності. Дуже важливо почати прищеплювати дитині любов до Батьківщини, країни, свого народу з раннього дитинства. Патріотизм є однією з важливих рис сучасної розвиненої особистості. В умовах становлення української держави патріотичному вихованню належить пріоритетна роль. Про це свідчать державні документи: Указ президента «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян», «Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави», «Концепція патріотичного виховання учнівської молоді» тощо.

Сьогодні важливо відтворити в українському суспільстві почуття істинного патріотизму як духовно-моральної та соціальної цінності, сформувати в молоді громадянсько-активні, соціально значущі якості, які вона зможе проявити в усіх видах діяльності і, перш за все, пов'язаних із захистом інтересів своєї родини, рідного краю, народу та Батьківщини, реалізації особистого потенціалу на благо української держави. В різні часи та епохи в усіх цивілізованих державах сім'я, школа, суспільство ставили перед собою завдання – виховати громадянина, патріота своєї країни.

Проблема патріотичного виховання підростаючого покоління піднімалась у працях педагогів минулого, таких як М. В. Ломоносов, К. Д. Ушинський, Н. А. Добролюбов, В. Г. Белінський та ін. Вони акцентували увагу на вихованні свідомих громадян, які б були здатні відстоювати інтереси держави, любили свою Вітчизну. Сучасні вчені педагоги також займаються визначенням понять «патріотизм», «патріотичне виховання». Дослідження проблеми патріотичного виховання школярів ґрунтуються на фундаментальних працях у галузі національної системи виховання, концептуальних положеннях національної освіти та виховання (А. Алексюк, І. Бех, О. Вишневський, Т. Усатенко тощо).